

TIPOLOGIES D'ASSETJAMENT

Definicions

Les violències masclistes i LGTBI-fòbiques parteixen d'un abús de poder real o percebut al qual s'afegeix un component de gènere, com també altres components (racials, de classe o de diversitat funcional) que poden multiplicar el tipus de violència (física, psicològica, de caràcter sexual, digital) patida. **La Llei 17/2020, del 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, del dret de les dones a erradicar la violència masclista**, estableix que aquestes violències són vulneracions dels drets humans de les dones, infants i adolescents com a manifestació de la discriminació i desigualtat, no només des del punt de vista individual sinó també col·lectiu, per la reproducció d'aquestes violències de manera sistemàtica. La llei defineix les formes de violència següents (art. 4):

Violència física: comprèn qualsevol acte de força contra el cos d'una persona, amb el resultat o el risc de produir-li una lesió física o un dany.

Violència psicològica: tota conducta o omissió que produeix en una persona una desvaloració o un patiment, per mitjà d'amenaques, humiliació, vexacions, menyspreu, menyspreu, exigència d'obediència o submissió, coerció verbal, insults, aïllament o qualsevol altra limitació del seu àmbit de llibertat.

Violència sexual: comprèn qualsevol acte que atempti contra la llibertat sexual i la dignitat personal creant unes condicions o aprofitant-se d'un context que, directament o indirectament, imposin una pràctica sexual sense tenir el consentiment ni la voluntat de la persona, amb independència del vincle que hi hagi entre la víctima i l'agressor o agressors.

Violència digital: consisteix en aquells actes de violència masclista i misogínia en línia comesos, instigats, amplificats o agreujats, en part o totalment, amb l'ús de tecnologies de la informació i de la comunicació, plataformes de xarxes socials, webs o fòrums, correu electrònic i sistemes de missatgeria instantània i altres mitjans semblants que afectin la dignitat i el dret de les persones. Aquests actes causen danys psicològics i, fins i tot, físics; reforcen estereotips; danyen la dignitat i la reputació; atempten contra la privacitat i la llibertat d'obrar de la persona agredida; li causen pèrdues econòmiques, i obstaculitzen la seva participació política i la seva llibertat d'expressió.

Aquestes formes de violències masclistes poden produir-se en espais públics o privats, laborals o d'oci, per això la llei reconeix com a àmbits específics de violències contra les dones, infants i adolescents el familiar, el de parella, el laboral, el digital, el comunitari, l'institucional, l'educatiu i el de la vida política i esfera pública de les dones.

Aquestes formes de violències masclistes poden produir-se en espais públics o privats, laborals o d'oci, per això la llei reconeix com a àmbits específics de violències contra les dones, infants i adolescents el familiar, el de parella, el laboral, el digital, el comunitari, l'institucional, l'educatiu i el de la vida política i esfera pública de les dones.

Els diferents tipus de violència en l'àmbit laboral es troben recollits a l'**article 5** del Protocol marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes:

Assetjament sexual: consisteix en qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat d'índole sexual que tingui com a objectiu o produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat i la llibertat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.

A tall d'exemple, i sense excloure o limitar altres possibles comportaments, algunes de les conductes que poden ser constitutives d'assetjament sexual són:

- Fer comentaris, gestos, bromes sexuals obscenes o fer comentaris grollers sobre el cos d'una persona.
- Fer mirades lascives.
- L'acostament físic o el contacte corporal excessiu o innecessari. Qualsevol tocament, abraçades o petons, o contacte físic deliberat o no sol·licitat aprofitant situacions de proximitat física que es puguin donar en el rodatge d'escenes o càstings.
- Buscar quedar-se a soles amb una persona de manera injustificada o innecessària.
- Fer proposicions o pressionar per mantenir activitats sexuals.
- Fer observacions clandestines de persones en espais reservats o forçar a la nuesa innecessària en càstings o escenes
- Insinuar millores laborals a canvi de la sol·licitud de favors sexuals (assetjament quid pro quo).
- Fer invitacions extralaborals no sol·licitades.
- Adreçar-se a algú amb maneres denigrants o obscenes.
- Amençar de penjar fotos o vídeos íntims, com també la utilització o exhibició d'imatges pornogràfiques.
- Enviar missatges o fotografies amb contingut sexual o de caràcter ofensiu, així com difondre rumors sobre la vida sexual d'una persona a través de les xarxes socials o altres mitjans virtuals.

Assetjament per raó de sexe/gènere: consisteix en qualsevol comportament no desitjat verbal o físic, relacionat amb el sexe o gènere de la dona, dut a terme amb el propòsit o efecte d'atemptar contra la dignitat, la indemnitat o les condicions de treball de les dones pel fet de ser-ho, creant un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest que dificulti la seva promoció, ocupació de funcions, accés a càrrecs directius, remuneració i reconeixement professional en equitat amb els homes.

Alguns exemples de conductes que poden ser constitutives d'assetjament per raó de sexe o gènere, sense excloure o limitar altres possibles comportaments, són:

- Cridar o fer comentaris denigrants sobre una persona o col·lectiu pel seu gènere o sexe.
- Proferir insults basats en el sexe/gènere d'una persona o tenir actituds condescendents o paternalistes.
- Practicar humor sexista.
- Fer servir formes ofensives per adreçar-se a una persona per qüestió del seu gènere o orientació sexual.
- Ignorar, ridiculitzar o menysprear les aportacions, coneixements, tasques, comentaris o accions de les persones per la pertinença al seu gènere.
- Assignar treballs molt superiors o inferiors a les competències o qualificacions d'una persona.
- Assignar tasques o responsabilitats en funció de criteris sexistes.
- Manipular la reputació professional o personal d'una persona a base de rumors, denigrant-la o ridiculitzant-la pel seu gènere o sexe.
- Burlar-se de l'aparença d'una persona, dels seus gestos o de la seva veu o posar malnoms pel seu gènere o sexe.

Assetjament per raó de l'orientació sexual, la identitat o expressió de gènere: qualsevol comportament basat en l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'una persona que tingui la finalitat o provoqui l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat o la seva integritat física o psíquica o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest (art. 4 de la Llei 11/2014).

A tall d'exemple, i sense intenció de limitar o ser exclouent, algunes de les conductes que poden ser qualificades d'assetjament per raó d'orientació sexual, identitat o expressió de gènere poden ser:

- Fer comentaris despectius d'una persona per pertànyer al col·lectiu LGTBIQA+.
- Fer servir formes ofensives d'adreçar-se a una persona.
- Divulgar informació íntima o falsa d'una persona per la seva orientació o identitat sexual.

- Portar a terme actes o utilitzar expressions vexatòries que incitin a l'odi, la discriminació o la violència contra les persones d'aquest col·lectiu.
- Assignar un lloc de treball, tasques o responsabilitats basant-se en prejudicis LGTBI-fòbics.
- Negar-se a anomenar les persones trans pel seu nom sentit i amb els pronoms amb què s'identifiquen, així com qualsevol expressió que pugui tenir connotacions LGTBI-fòbiques.
- Assignar tasques o responsabilitats en funció de criteris sexistes pel fet de pertànyer al col·lectiu LGTBIQA+.
- Manipular la reputació professional o personal d'una persona a base de rumors, denigrant-la o ridiculitzant-la per la seva orientació sexual o identitat o expressió de gènere.
- Burlar-se de l'aparença d'una persona, dels seus gestos o de la seva veu o posar malnoms per la seva orientació sexual, identitat o expressió de gènere.

Totes les formes d'assetjament es poden donar tant en una relació jeràrquica (assetjament vertical) com no (assetjament horitzontal), i es fonamenten en la relació de poder sexogenèriques, basant-se en l'edat, la classe o l'estatus social, entre d'altres, que té l'agressor sobre la víctima.

Seguint l'enfocament plantejat pel Protocol marc per una intervenció amb diligència deguda en situacions de violències masclistes aprovat pel Govern de la Generalitat, l'atenció i abordatge de les violències exposades anteriorment s'ha de dur a terme sota l'orientació de la perspectiva interseccional. Aquesta perspectiva també va ser incorporada a la Llei 5/2008 del dret de les dones a erradicar la violència masclista amb la darrera modificació, mitjançant la Llei 17/2020.

L'advocada i acadèmica Kimberlé Crenshaw va definir el 1989 el terme interseccionalitat per referir-se al fenomen pel qual cada individu pateix situacions d'opressió i ostenta privilegis d'acord amb la seva pertinença a múltiples categories socials. Per tant, la interseccionalitat funciona com a eina d'anàlisi social que ens permet entendre com diversos eixos d'opressió, com poden ser el gènere, la classe social, l'edat, l'origen, la raça, l'orientació o la identitat sexual o la discapacitat, entre d'altres, s'entrecreuen i configuren formes concretes de discriminació i desigualtat. És important entendre que no parlem de la suma d'opressions que viu una persona pel fet de ser dona, d'edat avançada i lesbiana o dona, jove i racialitzada, sinó de com aquests eixos d'opressió configuren una situació específica de desigualtat que s'encarna en la vivència individual de la persona. De la mateixa manera, l'enfocament interseccional també ens permet entendre que tota persona es troba simultàniament en posicions d'opressió i també de privilegi, atès el context social concret en què es troba.

Així doncs, les dones, com a grup social, no poden ser concebudes com un conjunt homogeni i, per tant, els modes en què es configuren les formes de violències i la resposta que hi hem de donar tampoc no ho han de ser. Per exemple, les dades ens diuen que les dones que pateixen alguna discapacitat física o intel·lectual tenen més risc de patir violències físiques i sexuals que les dones grans; que, en comparació amb els homes de la seva franja d'edat, tenen més dificultats per treballar en el sector audiovisual, o que les dones racialitzades estan més exposades a patir assetjament sexual per la sexualització que pateixen.